

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA ERTAK TERAPIYASINING TARBIYAVIY AHAMIYATI

Muratova Munavvar O‘rol qizi

Nizomiy nomidagi TDPU o‘qituvchisi

muratovamunavvar@gmail.com

ANNOTATION

The article describes the deep absorption of educational processes into the child’s mind through fairy tale therapy in Educators of the preschool educational organization, and also covers the influence on the child through the book.

KEYWORDS

Book, fairy tale, nationality, facilitator, education, development, pedagogical skills, story, goodness.

ANNOTATSIYA

Maqolada Maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarida ertak terapiyasi orqali ta’lim tarbiyaviy jarayonlarni bola ongiga chuqur singdirish bayon etilgan, shuningdek kitob orqali bolaga ta’sir etish yoritilgan.

KALIT SO‘ZLAR

Kitob, ertak, milliylik, faslitator, ta’lim-tarbiya, rivojlantirish, pedagogik mahorat, hikoya, yahshilik.

KIRISH

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ertakning o‘rni benihoyat katta hisoblanadi. Yosh avlodni mustaqil fikrlash uni barkamol shaxs sifatida shakillanishida tarbiyachilarimizning masulyati yuqori o‘rinda turadi.

Aql-zakovatli, yuksak ma'naviyatli kishilarni tarbiyalay olsakgina, oldimizga qo'ygan maqsadlarga erisha olamiz, yurtimizda farovonlik va taraqqiyot qaror topadi. Zamonaviy ta'lim konsepsiyalari asosida ta'lim- tarbiya jarayonini yuksaltirish, milliy g'oyani ro'yobga chiqaradigan barkamol avlodni voyaga yetkazish davlatimizning eng muhim vazifalaridan biri ekanligini ko'rsatadi.

V.Vachkov ertak bilan ishlashning usuli va texnikasini aniqlagan. Ertakni o'qish va keyinchalik muhokama qilish, ertak aytib berish, ularning munosabatini shakllantirish qahramonlarning hususiyatlarini tahrirlash, ertakka boshqa ertak qahramonini kiritish, ertak uchun rasmlarni chizish, ertakni teskari aytib berish, qahramonlar ustidan sud jarayoni va boshqalar.

Inson hayotining boshida ertak bilan tanishadi, unga butun maktabgacha yoshda hamroh bo'ladi va abadiy saqlanib qoladi. Ertak tufayli bola tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishni o'rganadi, oddiy vazifalarni bajaradi va intellektual rivojlanadi. Ertaklar bolalar va kattalar tomonidan seviladi. Ha ha! Kattalar ixtiro qilishni, sehr borligi bilan uydirma hikoyalarni aytib berishni juda yaxshi ko'radilar. Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda ertaklarning ahamiyati qanday? Kichkintoy ertaklarni o'qimasdan har tomonlama rivojlana oladim Ertaklar orqali tarbiya. Hikoyalar sodda, bolalarga mos tilda yozilgan. Shuning uchun kitob o'qish bolalarning tasavvurini rivojlantiradi. Eng yosh tinglovchilar uchun asarlarda ertak qahramonlari hayvonlardir, shuning uchun chaqaloq ma'lum bir belgining turmush tarzi va xarakteri bilan tanishadi. Bolaga ertak o'qib bergandan so'ng u yaxshilik va yomonlik, sadoqat va xiyonat, ahmoqlik va topqirlikning mavjudligini tushunadi. Shuningdek, to'g'ri tanlangan ertak ota-onalarga inqirozli vaziyatlarni engishga yordam beradi. Barcha ertaklarda axloq bor, u orqali siz bolaga qiyin vaziyatdan chiqishga yordam berishingiz mumkin. O'qib bo'lgach, qahramonning ishi va harakatlarini muhokama qiling. Ijobiy belgilar eng yaxshi tomonlarga ega: mehnatsevarlik, zukkolik, mehribonlik, halollik, go'zallik. Hikoyalar sodda, bolalarga mos tilda yozilgan. Shuning uchun kitob o'qish bolalarning tasavvurini rivojlantiradi. Eng yosh tinglovchilar uchun asarlarda ertak qahramonlari

hayvonlardir, shuning uchun chaqaloq ma'lum bir belgining turmush tarzi va xarakteri bilan tanishadi. Bolaga ertak o'qib bergandan so'ng u yaxshilik va yomonlik, sadoqat va xiyonat, ahmoqlik va topqirlikning mavjudligini tushunadi. Shuningdek, to'g'ri tanlangan ertak ota-onalarga inqirozli vaziyatlarni engishga yordam beradi. Barcha ertaklarda axloq bor, u orqali siz bolaga qiyin vaziyatdan chiqishga yordam berishingiz mumkin. O'qib bo'lgach, qahramonning ishi va harakatlarini muhokama qiling. Ijobiy belgilar eng yaxshi tomonlarga ega: mehnatsevarlik, zukkolik, mehribonlik, halollik, go'zallik.

Ko'pincha afsonalarda inson va tabiat o'rtasida chambarchas bog'liqlik mavjud. Gapiradigan daraxtlar va hayvonlar bosh qahramonlar yordamiga keladi va ba'zida tabiatning o'zi yordamga muhtoj. Bu hayvon va o'simlik dunyosiga muhabbat, hurmatni tarbiyalaydi. Odamlar va tabiat o'rtasidagi do'stlik g'oyasi shunday etkaziladi. Bolalarga ertak o'qib, biz insonning axloqiy fazilatlarini tarbiyalaymiz: hamdardlik, suhbatdoshni tushunish qobiliyati. Chaqaloq o'zini bosh qahramon bilan taqqoslaydi, vaziyatlarni boshdan kechiradi, jasorat, topqirlik, rahm-shafqat ko'rsatadi. "Ertak yolg'on, lekin unda ishora bor! Xayrli darslar!" - deb yozgan edi buyuk rus yozuvchisi A.S. Pushkin .

Ertaklar yordamida bolalarda fantaziya, ijodiy fikrlash rivojlanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalar oddiy narsalarni hayotga olib kelishadi, shuning uchun ular sovun pufagi yoki qalay askarining sayohatlari haqida eshitishni yaxshi ko'radilar. Hikoyani o'qish yoki qayta aytib berish orqali tanishtiring. O'qish paytida maktabgacha yoshdagi bola kitobni hurmat qilishni o'rganadi, bu bolalarni tarbiyalash shakllaridan biridir. Matnni qayta hikoya qilib, hikoyachi so'zlarni qayta tartibga soladi, iboralarni o'zgartiradi, sharhlar kiritadi. Asosiysi, bolalar diqqat bilan tinglashlari uchun hikoyani hissiy jihatdan aytib berishdir. Kitobni o'qib bo'lgach, olingan bilimlarni mustahkamlash uchun adabiy o'yinlar o'ynash, topishmoqlar qilish foydalidir. Dunyoning turli mamlakatlaridagi afsonalar qahramonning xarakteri bilan farqlanadi. Belgilarning fazilatleri u yoki bu odamlarni tavsiflaydi. Ertaklar orqali bolalar urf-odatlar, turmush tarzi, qadriyatlar bilan tanishadilar. Rus ertaklarida bosh qahramon

kichik tinglovchini vatanga muhabbat, do‘stlikdagi sadoqat, so‘zning qat’iyiligi, jasorat, mehnatsevarlik kabi tuyg‘ular bilan tanishtiradi. Maktabgacha tarbiyachi "qiyinchiliksiz, siz baliqni hovuzdan tortib ololmaysiz", ijobiy natijaga erishish uchun siz qattiq ishlashingiz kerakligini tushunasiz, ammo berilgan narsa osongina yo‘qolishi mumkin. Bu qat’iyatlilik, mehnatsevarlik, chidamlilik kabi xarakterning kuchli tomonlarini tarbiyalaydi. Darvoqe, ertaklar maqol va matallarga boy manbadir. Ko‘p parchalar "o‘ziga xos so‘z" ga aylanadi va hayotimiz davomida bizga hamroh bo‘ladi. Rus xalq ertaklari juda jonli, ammo odamlarning o‘zlari kabi. Kiyim-kechak, idish-tovoq, kulba, rus pechkasi - bularning barchasi rus xalqining yorqin atributlari sifatida esga tushadi.

Zero, maktabgacha yoshda shaxsning axloqiy fazilatlarini shakllanadi. Kattalarning vazifasi bolani atrofidagi dunyoga befarq qolmasligi uchun tarbiyalashdir. Ertaklar insonning axloqiy fazilatlarini tarbiyalashda foydali asosdir. Unda inson va tabiatning yaqinligi, odamlarning qanday munosabatlari va hissiyotlari borligi, yaxshilik va yomonlikni qanday ajratish mumkinligi ko‘rsatilgan. Bolani fikrlashga, qaror qabul qilishga o‘rgatadi, tasavvurni rivojlantiradi. Bolaning rivojlanishi va tarbiyasida ertaklarning rolini kamaytirmang. Shuni ham ta’kidlash kerakki, muayyan ishni tanlash maktabgacha yoshdagi bolaning yoshiga asoslanishi kerak. Uch yoshgacha bo‘lgan bolalar hayvonlar haqida eshitishga qiziqishadi, ular hali ham odamlar o‘rtasidagi munosabatlarni tushunishmaydi. Uchdan besh yoshgacha bo‘lgan bolalar sarguzashtlar haqidagi qisqa hikoyalarni tinglashni yaxshi ko‘radilar. Keksa maktabgacha yoshdagi bolalar go‘zal malikalar va olijanob ritsarlar haqida uzoqroq hikoyalarni tinglashni yaxshi ko‘radilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. “O‘zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari”. Toshkent 2018.
2. “2017-2021 yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ – 2707 – son 2016 yil 29 dekabrda Qarori.Xalq so‘zi 2016 yil,30 dekabr.
3. O‘zbekiston Prezidenti 2020 yil 24 yanvar kuni mamlakatimiz Parlamentiga murojaatnomasi “Xalq so‘zi» 25- yanvar, 2020 yil
4. “Oilalar va mahalliy jamoatchilik bilan hamkorlik” Metodik qo‘llanma (birinchi nashr) Toshkent : 2020-y.
5. Qodirova F. M. “Maktabgacha pedagogika” : o‘quv qo‘llanma Toshkent «MANAVIYAT » 2016 –y
6. 31. Shodmonova.SH “Maktabgacha ta’lim pedagogikasi”. T. “Fan va texnologiya”, 28.Qodirova F. M. “Maktabgacha pedagogika” : o‘quv qo‘llanma Toshkent «MANAVIYAT » 2013 157-b.
7. 29. Qodirova.F.R ,Tashpulatova SH.K“Maktabgacha ta`lim muassasasida metodik ishlar” Toshkent.2018 yil.
8. 30. Sodiqova.SH “Maktabgacha pedagogika ” «TAFAKKUR BO‘STONI» TOSHKENT-2013